

[Indenrigsministeren.]

omfanget af og behovet for mødrehjælpen. Det er rigtigt, at den nye lov om svangerskabsafbrydelse har bevirket, at der er færre henvendelser til mødrehjælpen på dette område, men det er kun en enkelt side af mødrehjælpens virksomhed. Der er en lang række andre områder, hvor man stadig væk har det sædvanlige arbejde. I øvrigt er omfanget af personale og udgifter nedadgående, men det vil vel stadig væk være nødvendigt, at man har muligheder for at yde en hjælp som den, der ydes gennem mødrehjælpen og mødrehjælpens seksualklinikker, også i fremtiden, selv om man satser på, at læger også kan give denne vejledning og få betaling for det. Når jeg mener, at begge dele er hensigtsmæssige, er det, fordi det vil være uhensigtsmæssigt at oprette så mange seksualklinikker, at alle amtets beboere har en rimelig afstand dertil; i mange tilfælde vil de kunne klare sig bedre ved at søge den praktiserende læge. Men stadig væk har alle amtets beboere mulighed for at søge en seksualvejledningsklinik. Jeg tror, at denne spredning til begge områder vil virke hensigtsmæssig og tilfredsstillende.

Til fru Grethe Philips spørgsmål, om vi skulle tvinge amterne til at videreføre seksualklinikkerne, må jeg sige, at det synes jeg nok vil være betænkeligt. Vi pålægger amterne at løse de opgaver, som er defineret i forbindelse med loven, men hvordan og hvorledes de skal løse dem, synes jeg det vil være for stift at indføje i selve lovgivningen. Det vil vel være naturligt, at de viderefører de klinikker, der eksisterer, medmindre amtet har en mere hensigtsmæssig løsning, f. eks. en anden placering, eller hvad det nu kan være. En fast forbindelse mellem socialcentret, jordemodercentre og seksualklinikkerne er vel en naturlig ting, men det ligger jo også inden for de ting, som vi forventer af de kommende amtscentre, at man virkelig formår at skabe den forbindelse, der er nødvendig, således at også de klienter, der henvender sig på jordemodercentre, får den vejledning, der er brug for. Det samme gælder hospitaler o. lign., hvor socialcentrenes personale skal gøre deres indsats i fremtiden også.

Det er vist, hvad jeg kan sige til de fremsatte bemærkninger.

Jeg har bemærket, at man kunne tænke sig en ny vejledning udsendt, og at man på forskellige områder kunne ønske sig at gå lidt videre. Jeg er stadig væk betænkelig med hensyn til konsekvenserne af en fri, gratis tildeling af præventionsmidler, og hvor der kan blive tale om misbrug, har hr. Erlendsson jo på udmærket måde fortalt os; det takker jeg for.

Jeg håber, lovforslaget vil få en glat gang gennem udvalget.

Inge Fischer Møller (S):

Jeg er helt klar over, at det må være en forglemmelse, men der mangler et helt konkret svar på det spørgsmål om aldersgrænsen, der er fremhævet dels af mig i dag og tidligere, dels fra en del andre partier i dag, og jeg vil gerne spørge, om jeg ikke nu kan få et helt konkret svar på, om ministeren vil fremsætte lovforslag herom, eller om socialdemokratiet, og det vil sige jeg, skal komme med det?

Indenrigsministeren (Jacob Sørensen):

Det bliver det samme svar, som jeg har givet tidligere. Sagen kan nu komme til drøftelse i udvalget, og hvis der i udvalget er ønske om, at der skal fremsættes et lovforslag herom, er jeg villig til at gøre det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Karlskov Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om svangerskabsafbrydelse [af Inge Krogh m. fl.].

(Lovforslag nr. 20. Fremsat 10/10 74).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Justitsministeren (Nathalie Lind):

Det lovforslag, kristeligt folkeparti her har fremsat, har i virkeligheden to bestand-

[Justitsministeren.]

dele. Det berører nemlig dels spørgsmålet om betingelserne for adgang til svangerskabsafbrydelse, dels spørgsmålet, som man jo også kort har diskuteret under det foregående lovforslag, om vejledning om svangerskabsforebyggende midler.

Jeg skal være den første til at indrømme, at der er en sammenhæng mellem de to ting, og det fremhævede jeg allerede under debatten om den gældende lov. Til gengæld må jeg sige, at den retlige regulering af vejledningsproblemerne efter min mening ikke hører hjemme i svangerskabsloven, men derimod i svangerskabshygiejneloven under indenrigsministeriets ressort, og derfor skal jeg efter aftale med indenrigs- og socialministeren undlade at kommentere denne del af lovforslaget yderligere.

Den gældende svangerskabslov trådte i kraft den 1. oktober 1973 efter en meget indgående debat her i salen og i retsudvalget. Meningerne om loven var stærkt delte, og loven blev vedtaget med 95 stemmer mod 56, mens 17 af tingets medlemmer undlod at stemme. Selv stemte jeg imod, og så vidt jeg erindrer, stemte ingen af venstres gruppes daværende medlemmer af tinget for lovforslaget. Man kunne måske derfor forvente, at regeringen ville kunne tilslutte sig det nu fremsatte lovforslag. Dette er ikke tilfældet. Det er klart, at når man har været imod et lovforslag og kort tid efter danner regering, må man tage op til overvejelse, om man skal søge loven ændret. Disse overvejelser er mundet ud i, at vi ikke vil tage initiativ hertil.

Loven har kun været i kraft i ét år. Det er alt for tidligt at drage endelige konklusioner om dens virkninger. Vi er fuldt opmærksomme på, at det kan være vanskeligt for nogle at administrere den frihed, som loven gav. Vi er også opmærksomme på, at der rundt omkring på vore gynækologiske afdelinger kan opstå arbejdsmæssige vanskeligheder. Når og hvis vi får tilstrækkeligt erfaringsmateriale til at underbygge den antagelse, at loven bør justeres, vil vi gerne være med til at drøfte dette.

Specielt om det foreliggende lovforslag fra kristeligt folkepartis side vil jeg gerne sige, at det forekommer mig overordentlig betænkeligt, hvis retsstillingen på dette område skulle underkastes så voldsomme

svingninger, som en gennemførelse af forslaget ville betyde.

Jeg må i denne forbindelse gøre opmærksom på, at forslaget ikke betyder tilbagemunden til den tidligere gældende lov, men at vi nok skal helt tilbage til tiden før loven af 1956 for at finde så restriktive regler, og specielt støder det mig, at der tilsyneladende slet ikke er mulighed for at tage kvindens sociale situation i betragtning. Jeg tror ikke, man vil kunne finde forståelse i befolkningen for et sådant skridt.

Jeg kan således ikke anbefale dette lovforslag, men jeg er naturligvis villig til i det omfang, det er muligt, at give de oplysninger, udvalget måtte ønske i forbindelse med behandlingen af lovforslaget.

Socialministeren (Jacob Sørensen):

Om lovforslagets § 8, der går ud på, at vejledning i anvendelse af svangerskabsforebyggende midler hos den praktiserende læge skal ligestilles med hensyn til betaling og refusion med anden form for lægelig bistand, vil jeg gerne minde om, hvad vi allerede her i dag har været inde på i forbindelse med forslaget om ændring af lov om svangerskabshygiejne og fødselshjælp. Det er min opfattelse, at den endelige stillingen til spørgsmålet om, hvorvidt det offentlige skal yde befolkningen gratis konsultation og receptudskrivning hos de praktiserende læger, når man henvender sig i svangerskabsforebyggende øjemed, i meget væsentlig grad må bero på, hvad dette kommer til at koste det offentlige. Men når dette er sagt, må jeg også tilføje, at den praktiske løsning af dette spørgsmål, der jo under alle omstændigheder forudsætter en overenskomst mellem det offentlige og lægerne, ikke bør fremtvinges ved en lovbestemmelse i svangerskabsafbrydelsesloven, men snarere bør ske inden for rammerne af den offentlige sygesikring.

Som jeg omtalte under fremsættelsen af forslaget om ændring af lov om svangerskabshygiejne og fødselshjælp, er jeg da også parat til at tage dette spørgsmål med på listen over de ting, der skal tages op, når en fornyelse af de nuværende overenskomster bliver aktuel, og jeg er selvfølgelig også parat til, hvis det ønskes, at drøfte spørgsmålet nærmere under udvalgsbehandlingen.

Når det i bemærkningerne til lovforsla-

[Socialministeren.]

get er anført, at der bør gives højeste medicintilskud til præventive midler, vil jeg også vedrørende dette punkt gentage, hvad jeg har sagt i fremsættelsestalen til lovforslaget om svangerskabshygiejne og fødselshjælp. Jeg gav her udtryk for, at omkostninger og problemer i forbindelse med en almindelig, gratis ordning for svangerskabsforebyggende midler — og det samme gælder de forskellige former for tilskudsordninger, man kunne tænke sig — efter min opfattelse ikke står i et helt rimeligt forhold til den samfundsmæssige gevinst. Jeg er tilbøjelig til at mene, at det offentliges indsats langt snarere bør koncentrerer om oplysning og propaganda i al almindelighed.

Som en mere teknisk detalje vil jeg benytte lejligheden til at knytte den bemærkning til lovforslagets § 9, som jo er identisk med den gældende svangerskabsafbrydelseslovs § 13, at reglen i stk. 1 om godkendelse af svangerskabsforebyggende midler naturligt hører hjemme i lægemiddeloven, hvor man generelt opstiller regler for forhandling og afprøvning af varer, som ligner og i et vist omfang er identiske med svangerskabsforebyggende midler. Det forslag til lov om lægemidler, som jeg den 16. oktober i år fremsatte i folketinget, indeholder da også en udtrykkelig bestemmelse om, at lovens regler om lægemidler også skal omfatte svangerskabsforebyggende midler, idet det samtidig er foreslået at ophæve svangerskabsafbrydelseslovens bestemmelser om disse ting.

Med hensyn til reglen i § 9, stk. 2, i kristeligt folkepartis lovforslag om graviditetsprøverne bør jeg vel nævne, at det i lægemiddellovforslaget er foreslået, at svangerskabsafbrydelseslovens tilsvarende bestemmelser placeres i en mere naturlig sammenhæng, nemlig i loven om svangerskabshygiejne og fødselshjælp.

Inge Fischer Møller (S):

Socialdemokratiet betragter dette lovforslag som helt overflødig. Vi skal derfor ikke gå i detaljer med hensyn til indholdet. Det går ud på at ændre den nugældende abortlov, så en kvinde kun i ganske særlige tilfælde har mulighed for at få en legal abort efter dansk lovgivning. Det vil være et til-

bageskridt, som socialdemokratiet ikke kan medvirke til.

I det aktuelle forslag fremhæver kristeligt folkeparti, at det fremsættes først og fremmest af hensyn til det ufødte barns tarv. Det er jo nydelige ord. Kristeligt folkeparti glemmer blot at tage i betragtning, at der er lang vej fra det tidspunkt, hvor man bliver gravid, og til den situation at ønske et barn, sagt med andre ord, at være i stand til at tage ansvaret for et andet menneskes liv.

Socialdemokratiet understreger, at abort er en nødløsning, men det må til gengæld også stå helt klart, at vi ikke vil tvinge nogen kvinde til at føde et barn, hun ikke selv ønsker. Den bedste til at afgøre, om hun er i stand til at tage ansvaret for et barn, for et andet menneskes liv, er kvinden selv og ikke en eller anden overlæge. Socialdemokratiet vil meget gerne arbejde for at begrænse antallet af aborter, men ikke på den måde, kristeligt folkeparti har foreslået. Der bør sættes kraftigere ind på at gøre oplysningen og vejledningen omkring svangerskabsforebyggende midler bedre. Disse regler hører hjemme i anden lovgivning, nemlig lov om svangerskabshygiejne og fødselshjælp og måske også i sygesikringsloven.

De tal, kristeligt folkeparti henviser til vedrørende abortantallet, skal ikke stå uimodsiget. Det er indlysende, at vi ville få en stigning på området. Har kristeligt folkeparti glemt at tage i betragtning, at før den nugældende lov, der i øvrigt er fremsat af min partifælle tidligere justitsminister K. Axel Nielsen, var mange kvinder henvist til at søge illegal hjælp til svangerskabsafbrydelse i Danmark, ligesom mange var henvist til at tage til udlandet. Disse kvinder kan nu få foretaget indgrebet på betryggende måde her i landet. Jeg vil meget gerne have kristeligt folkepartis kommentarer til, om det ikke er at betragte som et gode.

Det skal heller ikke stå ubemærket, at kristeligt folkeparti i sin fanatiske holdning til dette spørgsmål helt glemmer, at den nugældende lov er et tilbud og ikke tvang. Er man holdningsmæssigt imod lovens indhold, er der jo ingen, der tvinger én til at benytte den. Kristeligt folkeparti burde tage konsekvensen af den holdning, de ofte indtager i den offentlige debat med hensyn til at ville værne om de svage i samfundet. Hvor er kristeligt folkeparti henne, når vi i folke-

[Inge Fischer Møller.]

tinget drøfter sociale besparelser? Og hvor var kristeligt folkeparti henne, da vi i folketinget drøftede dødsstraf? Hvis kristeligt folkeparti levede op til sin holdning også på disse områder, ville der være en mere naturlig forbindelse til det fremsatte lovforslag.

Socialdemokratiet deler 100 pct. den opfattelse, som afdøde fru Bodil Koch gav udtryk for her i tinget allerede i 1970, nemlig at samfundet ikke skal lovgive om folks moralske anliggender, og at svangerskabsafbrydelse skal være en helt personlig afgørelse, som ikke må træffes af andre end den gravide kvinde; hun er den eneste, der skal bestemme, om hun vil føde barnet eller ej.

Gede (FP):

Jeg kan blot sige, at hovedparten af fremskridtspartiets gruppe stadig er af den opfattelse, at det er den gravide kvinde og kun denne, der skal træffe bestemmelse om, hvorvidt der skal ske abort eller ej. Derudover mener vi, at der ikke siden den nugældende lovs vedtagelse er sket noget, der kan give grundlag for i hvert fald på nuværende tidspunkt at ændre den lov, vi har, ligesom vi heller ikke mener, der er særlig megen grund til at forvente, at man vil kunne få det foreliggende lovforslag vedtaget her i tinget. Det skal naturligvis ikke forhindre, at også vi under udvalgsbehandlingen vil se på, om der skulle være et eller andet i lovforslaget, der eventuelt kunne bruges.

Og så må jeg da i øvrigt til den foregående ordfører sige, at jeg er da fuldstændig enig i, hvad fru Bodil Koch sagde i 1970. Jeg synes bare, det ville være nyttigt, om socialdemokratiet forbedrede det en lille smule i fremtiden ved at sige, at man skal heller ikke her i tinget vedtage en lov, der forudsætter en moral, som er højere end den, folk rent faktisk har.

Mette Madsen (V):

Jeg er modstander af fri abort og har stemt imod den nugældende lov sammen med flertallet af venstres daværende gruppe, men derfor mener vi alligevel ikke, at abortloven skal se ud, som kristeligt folkeparti her foreslår. Kristeligt folkeparti ønsker jo ikke blot loven ført tilbage til det, der var gældende før 1970, man ønsker at gå helt tilbage til det, der var gældende lov før 1956,

nemlig at et svangerskab kun kan afbrydes, hvis det medfører fare for kvindens liv eller alvorlig forringelse af hendes helbred, eller hvis graviditeten skyldes omstændigheder som nævnt i den borgerlige straffelov.

I venstre mener vi, at en lov om svangerskabsafbrydelse også må have bestemmelser om, at det af sociale eller andre tungtvejende grunde kan tillades en kvinde at få foretaget abort, også ud fra den medmenneskelige betragtning, at en kvinde kan være i en så ulykkelig situation, at hun bør have mulighed for at få sit svangerskab afbrudt. I venstre betragtede vi derfor den liberaliserede abortlov af 1970 som en midlertidig lov, der skulle fungere så længe, at man fik et grundigt statistisk og erfaringsmæssigt materiale, ud fra hvilket man så kunne vurdere, om denne lov skulle strammes eller liberaliseres yderligere eller på anden måde ændres.

Vi beklagede derfor, at det forslag til lov om fri abort, som blev vedtaget i 1973, blev fremsat så hurtigt, at man kun havde ca. 1½ års talmateriale som grundlag for arbejdet i retsudvalget. Det talmateriale, vi savnede mest, var en statistik over, hvor ofte den samme kvinde ansøgte om abort, altså om fri adgang til abort ville blive brugt som prævention, når anmodningen ikke mere skulle behandles af mødrehjælpen eller en lignende institution. Vi efterlyste også forgesves oplysninger om læge- og hospitalskapacitet, altså hvorvidt adgang til fri abort ville overbelaste hospitalsafdelingerne, så behandling af andre patienter måtte udsættes.

Når vi fra venstre ikke har fremsat forslag til ændring af loven, er det netop, fordi vi ved en ny behandling af spørgsmålet om svangerskabsafbrydelse ønsker et så fyldigt og vægtigt materiale som muligt til belysning og eventuel underbyggelse af vore synspunkter.

Med hensyn til lovforslagets kap. IV, der drejer sig om forebyggelse m. v., finder vi, at en drøftelse herom hører hjemme i socialudvalget i forbindelse med det lovforslag om svangerskabshygiejne og fødselshjælp, der netop har været til behandling her i tinget, men må jeg lige minde om, at vi i retsudvalget i sommerens løb har modtaget en del materiale, som vi sidste år bad om i tilslutning til kristeligt folkepartis forslag om en

[Mette Madsen.]

ændring af svangerskabsloven. Måske kunne det være af interesse for socialudvalget at se dette materiale.

Lone Dybkjær (RV):

Den radikale folketingsgruppe ønsker ikke, at den eksisterende lov om svangerskabsafbrydelse igen skal have et indhold, der minder om love, der eksisterede for mange år tilbage.

Når det er sagt, erkender vi også, at vi naturligvis bliver nødt til at følge aborttallene nøje. Vi anser det for vigtigt, at der føres en reel oplysningsvirksomhed om de forskellige præventionsmetoder, deres fordele og ulemper, om risikoen ved at få abort samt navnlig om de problemer, der rejser sig, hvis man benytter abort som præventionsmetode. Vi synes imidlertid ikke, at loven på nuværende tidspunkt har eksisteret tilstrækkelig længe til, at der er grund til at ændre den, og her kan vi altså tilslutte os de bemærkninger, som justitsministeren har gjort. Vi mener imidlertid, at man i udvalget bør se på aborttallene for at se, om der rent faktisk er en stigning i antallet af aborter, og, hvis det er tilfældet, prøve at finde ud af, hvad årsagen er.

Gerda Møller (KF):

Den gældende lov om adgang til fri abort blev vedtaget i dette ting i sommeren 1973, og den har netop i dag virket i 13 måneder nøjagtigt. Et stort flertal i den konservative gruppe stemte imod lovforslaget ved tredje behandling, og to gange har der derfor også fra gruppens side været gjort forsøg på at få loven standset henholdsvis ophævet, men ingen af delene lykkedes, hverken da tidligere justitsminister Knud Thestrup i maj 1973 forsøgte at samle de 60 stemmer, der er nødvendige for at få en lige vedtaget lov ud til folkeafstemning, eller da to af den nuværende gruppes medlemmer efter valget i december 1973 ved en tværpolitisk indsats forsøgte at få loven ændret tilbage til de forhold, der var gældende før Thestrups svan-

gerskabslov, og det til trods for at intet af forsøgene ville have ført til så restriktive regler for adgang til svangerskabsafbrydelse som dem, der ville komme til at gælde efter det foreliggende lovforslag.

Man fristes derfor til at spørge: hvorfor fremsættes dette lovforslag fra kristeligt folkeparti? Tror man virkelig, at holdningen blandt tingets medlemmer har ændret sig så meget, at det nu skulle kunne vedtages? Jeg tror det ikke, og jeg tror heller ikke, jeg tager fejl, når jeg siger, at årsagen til fremsættelsen skal søges i de løfter, som kristeligt folkeparti gav sine vælgere om at ville arbejde for at ophæve adgangen til fri abort. At årsagen ikke skal søges i, at man selv tror på, at lovforslaget har nogen som helst chance for at blive vedtaget, bekræftes jo også af forskellige avisudtalelser fra medlemmer af kristeligt folkeparti, bl. a. den, som partiets formand, hr. Jens Møller, i går fremsatte i Kristeligt Dagblad, hvis det da ellers er rigtigt gengivet af bladet.

At en kvinde alene skulle kunne få sit svangerskab afbrudt, hvis der er fare for hendes liv eller for alvorlig forringelse af hendes helbred, samt hvis graviditeten skyldes en kriminel handling, er for os komplet uforståeligt. Det vil føre retstilstanden tilbage, som det allerede er sagt fra flere sider her, jeg tror endda til 1920'erne eller 1930'erne, altså til længe før 1956, og det vil betyde, som det også er sagt her, at antallet af illegale aborter vil stige betydeligt. Vil kristeligt folkeparti virkelig tage ansvaret for det?

Det konservative folkeparti vil det i hvert fald ikke, og vi vil heller ikke tage ansvaret for, at det ikke skulle være muligt at opnå svangerskabsafbrydelse, når der er fare for, at barnet på grund af arvelige anlæg eller beskadigelse eller sygdom i fostertilstanden vil få en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse.

Vi forstår ikke, at kristeligt folkeparti kan fremsætte et sådant forslag, som efter vor formening er alt for ekstremt til overhovedet at have nogen chance for vedtagel-

[Gerda Møller.]

se, og som kun får hele debatten om fri abort eller ikke til at blusse op igen. Som situationen er, tjener det efter min mening intet formål, og vi kan derfor ikke anbefale lovforslaget.

Brusvang (CD):

Centrum-demokraternes medlem af retsudvalget er hr. Poul Boeg, men vedkommende har bedt mig om at overtage ordførerskabet, da hr. Poul Boeg og et andet medlem af vores gruppe, hr. Iversen, har et standpunkt i denne sag, som vel må siges at ligge betydelig nærmere ved de standpunkter, som kristeligt folkeparti har, og dermed altså et andet standpunkt end centrum-demokraternes folketingsgruppes flertal. Flertallet er ganske klart imod det nu fremsatte lovforslag.

Jeg vil godt sige, for at der ikke skal være nogen tvivl: vi har absolut fuld respekt for de etiske vurderinger, som er kommet til udtryk fra kristeligt folkepartis side, og selve den etiske vurdering kan man vel ikke debattere. Vi er da også enige med kristeligt folkeparti i, at de hensyn, der er trukket frem i bemærkningerne til lovforslaget, er de afgørende, hensynet til kvindens liv og helbred, hensynet til det ufødte barn, hensynet til samfundet, men jeg må erkende, at vores konklusion af, hvad disse hensyn taler for, er den stik modsatte af den konklusion, som kristeligt folkeparti er kommet til.

Jeg tror endda, jeg vil gå så vidt, at jeg vil tillade mig at sige — og jeg tager her både de argumenter, som er fremført i lovforslagets bemærkninger, og de argumenter, som en af forslagsstillerne, fru Inge Krogh, har fremført i en artikel i Politiken for nogen tid siden — at det næsten er sådan, at alle de argumenter, der er ført frem, kan man i og for sig bruge med modsat fortegn. Når der står i bemærkningerne til lovforslaget, at der var ca. 6.000 afbrydelser i januar kvartal, og man påviser den meget store stigning, så spørger jeg med det samme mig selv: ja men hvad er det for et sammenligningsgrundlag, man har her? Hvad skal man egentlig sammenligne med? Hvad ved vi om, hvor mange illegale aborter der ville have fundet sted? Når vi tager hensynet til kvindens liv og helbred

som udgangspunkt og ser på den konklusion, som kristeligt folkeparti drager, må vi heroverfor igen spørge: ja men hvad er det, vi skal sammenligne med? Vi skal sammenligne med, hvor lykkelige eller ulykkelige de mødre er blevet, som har måttet sætte uønskede børn i verden. Og med hensyn til barnet må vi også have et sammenligningsgrundlag og spørge: hvor lykkelige eller ulykkelige er de børn blevet, som er sat i verden som uønskede børn? Og det vil altså sige, at der i de argumenter, der er anført i lovforslaget, faktisk ikke er noget sammenligningsgrundlag.

I sin artikel er fru Inge Krogh inde på en række erfaringer fra statshospitalerne, og jeg betvivler da ikke, at disse erfaringer er meget værdifulde i en anden sammenhæng, men jeg vil godt have lov at sige til fru Inge Krogh, at jeg betvivler meget, om man på grundlag af de særlige erfaringer, man gør hos de kvinder, som er havnet i statshospitalerne, kan drage generelle slutninger, som har gyldighed for alle danske kvinder. Jeg betvivler det.

Jeg har selv været offentlig anklager i ca. 10 år i 1950erne og har dér haft forbindelse med svangerskabsager ret så hyppigt. Jeg må sige, at én ting husker jeg med stor sikkerhed, og det er, at når jeg har set på den personkreds, som har været involveret i de sager, som vi har fået i politiet, har det aldrig været en personkreds fra de højere sociale lag. Jeg har en klar erindring om, at de sager, man havde, angik en personkreds, der stammede fra de sociale lag, som er mest udsat i samfundet.

Det er også min opfattelse, at når vi først — og jeg siger først, for jeg havde gerne set, at vi havde fået den lov, der nu er gældende, længe før 1973 — når vi altså først har fået den i 1973, er det min overbevisning, at det ganske enkelt skyldes, at det er mandsamfundets mening, der har domineret igennem århundreder. Hvis denne sag skulle have været besluttet af kvinderne selv, havde formentlig fri abort været indført i dette land for mere end 100 år tilbage. Jeg må altså som konklusion sige klart: vi kan ikke gå ind for dette lovforslag. Vi vil anse det for et tilbageskridt. Derimod skal kristeligt folkeparti vide, når de i bemærkningerne kommer ind på, at de hellere ser, at der gøres noget mere for at skabe viden om

[Brusvang]

prævention, at der gives en nemmere adgang til den, og at den gøres billigere, at ethvert initiativ, som kristeligt folkeparti måtte komme med sigtende på, at vi undgår aborter, kan de være helt sikre på at have centrum-demokraternes støtte til.

Ebba Strange (SF):

Det ville nok vække forbløffelse, hvis jeg gav dette forslag nogen som helst positive ord med på vejen. De, der har fulgt med i debatterne i folketinget i de sidste år, vil vide, at socialistisk folkeparti i den ene samling efter den anden, fire eller fem gange siden 1967, har fremsat forslag om kvinders adgang til fri abort, og at vi naturligvis var nogle af dem, der med størst glæde hilste, at det endelig lykkedes i 1973.

At kristeligt folkeparti kan få sig selv til at fremsætte et lovforslag som det, der er til behandling her i dag, vækker stor forbløffelse hos mig. Dette tror jeg ikke engang at selv kristeligt folkepartis vælgere ønsker. Der er givet forskellige forslag til, hvor langt vi skal tilbage for at finde en lov, der er så restriktiv som denne. Vi har i vores parti fundet ud af, at vi skal tilbage til før 1937-loven for at finde en retstilstand for kvinden, der svarer til denne. I 1937-loven var der dog i det mindste en paragraf, der sikrede kvinden ret til at få afbrudt sit svangerskab, hvis der var fare for genetiske forstyrrelser. Ikke engang det er med her. Jeg kan slet ikke forstå, hvad man vil med det. Det var en lykke for kvinderne, at vi fik gennemført adgangen til den fri abort. Det var en lykke for alle de uønskede børn. Jeg giver ikke noget som helst for stigningen i antallet af legale aborter, for vi havde ingen oversigt over, hvor mange illegale aborter der fandt sted før 1973-loven.

Og når fru Inge Krogh tillader sig at sige, at kvinder bruger adgangen til svangerskabsafbrydelse som et præventionsmiddel, fordi det er bekvemmeligere end at bruge præventive midler, så synes jeg, vi er ude i et syn på mennesker, der dog skulle svare meget dårligt til det kristelige livssyn, som burde ligge bag et parti som det, vi her har repræsenteret. At en afbrydelse af et svangerskab indvirker på kvindens psyke, er da helt sikkert. Det gør alle indgreb i vores krop. Det gør en fødsel også. Hvilke virk-

ninger det får, er i meget, meget høj grad afhængig af den måde, omgivelserne møder den tilstand på, som kvinden er i, og den hykleriske hensyntagen til det ufødte barn synes jeg snarere kristeligt folkeparti skulle møde med over for de fødte børn og lade være med at deltage i regeringens sparebestrebelse med hensyn til at nedsætte børnetilskuddene.

Hanne Reintoft (DKP):

Jeg tilbragte den første tredjedel af min skolegang hos nogle i øvrigt meget søde franske nonner, og de indprentede mig meget nøje, at man ikke måtte være fari-sæer. Disse guddommelige forordninger synes jeg kristeligt folkeparti overtræder ganske groft ved det forslag, der er fremsat her. Det er et strengere lovforslag end de sidste tyve års abortlovgivning, og det vil betyde en fantastisk forringelse af kvindernes ligestilling og sociale muligheder. Skulle det endelig være op til kristeligt folkeparti, ville det også fylde vores fængsler med ulykkelige kvinder, der selv havde lavet abortindgreb.

Der argumenteres fra partiets side med et stigende antal legale aborter. Vi kan alle beklage, at vi har så mange aborter, men det siger dog mere om værdien af den lægelige, sociale bistand til befolkningen, der er kommet nu, end det modsatte, bl. a. fordi det fortæller os, at det tidligere antal aborter på ikke korrekt lægeligt behandlingsgrundlag, altså de illegale aborter, var langt større, end vi før har antaget.

Jeg vil tillade mig at kalde lovforslaget hykleri, fordi kristeligt folkeparti flittigt har deltaget i udarbejdelse af forslag til sociale nedskæringer som baggrund for en skattelettelse, der først og fremmest kommer den velstillede del af befolkningen til gode.

Kristeligt folkeparti har accepteret de stigende daginstitutionspriser og de snævre fripladsgrænser. Man har accepteret, at enlige mødres muligheder for at få tilskud til deres uddannelse administrativt er beskåret. Man har accepteret en boligpolitik, der betyder, at unge mødre næsten ikke kan etablere sig. Jeg forstår nu, at man også vil acceptere en nedskæring af børnetilskuddene. Man har kort og godt demonstreret, at man ikke føler nogen særlig interesse

[Hanne Reintoft.]

eller omsorg hverken for mors eller barns stilling i samfundet, men udelukkende interesserer sig for folks moral, hvad der faktisk ikke kommer kristeligt folkeparti ved.

Når man så derudover tillader sig at påstå, at kvinderne i vores land indlader sig på et abortindgreb af bekvemmelighedsgrunde, så synes jeg nok, man demonstrerer et minimalt kendskab til befolkningens reelle levevilkår og de problemer, der i disse tider tårner sig op for kvinderne, og jeg forstår som kvinde ikke, at man vil indtage denne nedladende og hovne holdning til sine med-søstre.

Tror kristeligt folkeparti virkelig, at man får abort af bekvemmelighedsgrunde? Var der ikke den mulighed, at det skyldtes, at man f. eks. på grund af arbejdsløshed ikke kunne ernære det barn, man måske skulle have? Når man i mødrehjælpen må sige til en 16-17 års pige, at hun kun kan få en lejlighed til 1.500-1.600 kr., er det så også af bekvemmelighedshensyn, hun foretrækker abort, eller er det efter moden overvejelse, fordi hun ikke kan give det barn nogen som helst muligheder for at få en lykkelig barndom?

Jeg skal overhovedet ikke gå nærmere ind på disse filosofiske overvejelser om det ufødte barn. Det er der sagt nok om herinde, og der er også sagt nok om det i debatten her i dag.

Det ville nok være rimeligere at spørge, om man ikke føler en lille smule ængstelse ved det kolossale batteri af præventionsmidler, f. eks. p-pillerne, som kvinderne udsætter sig for for at undgå et abortindgreb, som slet ikke har den risiko, som fru Inge Krogh argumenterer for. Det er så smart at stå og sige, at der er risiko ved det. Vi ved jo godt, at der er meget mindre risiko ved et abortindgreb end ved en fødsel, og efterhånden kan man også diskutere, om ikke der er mindre risiko end ved livslang brug af p-piller.

Jeg har før i forbindelse med et lidt fornuftigere forslag fra kristeligt folkeparti fremhævet, at vi godt ville se på de former, hvorunder et abortindgreb bliver foretaget, først og fremmest om der er behov for professionel rådgivning og vejledning inden indgrebet.

Vi har til anden behandling af lovforslaget om social bistand stillet ændringsforslag om foreløbig at bevare mødrehjælpsinstitutionerne. Heller ikke det fik kristeligt folkepartis støtte, og jeg kan ikke se det, der ligger her, som andet end et propagandistisk forslag, der skal imødekomme ganske snævre befolkningslags voldsomme interesse for andres moral, andres seksualliv og familieliv, en interesse, som jeg efterhånden synes har karakter af det patologiske.

Ib Christensen (DR):

Man kan diskutere, om det var rigtigt eller ej at gennemføre den frie abort i 1973, men der er ingen vej tilbage, når man først har fået den indført. Personlig kunne jeg godt beklage, at man ikke ved den lejlighed fik gennemført en folkeafstemning, for det er jeg overbevist om havde bragt ro om sagen.

Når retsforbundet må afvise dette lovforslag, skyldes det en række ting. Vi anser det generelt for at være et tilbageskridt. Vi anser det for at være asocialt i sine virkninger, for vi kender situationen fra andre lande, hvor man har en restriktiv abortlovgivning. Der er det de velartikulerende, de veludannede og de økonomisk formående, som er i stand til at omgå lovgivningen, hvorimod de økonomisk svage, de uuddannede eller dårligt uddannede og de, der ikke kan artikulere sig, bliver kriminaliseret. Dette forslag vil, hvis det bliver gennemført, kriminalisere titusinder og atter titusinder af kvinder.

At forslaget er garneret med nogle skrappe fængselsstraffe og et overlægeregime uden lige, nævner jeg kun for en fuldstændigheds skyld.

Andre ordførere har gjort opmærksom på, at dette lovforslag, om det blev gennemført, ville skrue retstilstanden på dette område tilbage til 1937, og man kan gyse ved de konsekvenser, der ville komme, hvis man gennemførte en så rabiatt lovgivning.

Derimod er vi 100 pct. enige med kristeligt folkeparti om, at der må gøres, hvad der er muligt for gennem en generel oplysning, gennem individuel vejledning og forebyggelse at få det alt for store aborttal ned. Dette er den eneste menneskeligt og socialt rigtige vej at gå.

Birgit Busk (U):

Efter at have gennemgået kristeligt folkepartis forslag til lov om svangerskabsafbrydelse kan jeg tydeligt se, at det er et par lovgivninger forud for den såkaldt frie abortlov i 1973, man vil tilbage til, dog med bortfald af den sociale indikation. Det ville alt sammen være i orden, hvis baggrunden for lovændringen også havde været det. Det er den ikke. Det sidste vil jeg gerne meget stærkt pointere.

Hvilken glæde har man af at tvinge en kvinde til at føde, hvis man risikerer, at hun ikke selv tør se fremtiden i møde og måske i desperation går hen og tager sit eget liv eller som tidligere sætter sit liv på spil ved at gå til en kvaksalver? Det bliver igen tilfældighederne, som kommer til at råde.

Mennesker uden reelt kendskab til den pågældende skal atter kunne optræde som dommere. Det er helt forkert. Det af kristeligt folkeparti ønskede ankenævn vil svare til det 3 mands råd hos mødrehjælpen, der sad som dommere og skulle afgøre, hvorvidt en kvinde kunne få abort eller ej. Og fik hun afslag, hvad havde man så at byde hende til gengæld? I realiteten ingenting, oftest en sludder for en sladder, hvorefter hun blev overladt til sin egen skæbne. Jeg tvivler på, at det er det, der skulle være kristeligt folkepartis hensigt med fremsættelsen af lovforslaget. Derfor må jeg sige det lige ud: forslaget duer ikke for øjeblikket. Jeg har fulgt svangerskabslovgivningen her i landet i mindst 20 år, den har aldrig duet. Man lovgav om kvinder, men det var tydeligt, at det var mænd, der gjorde det.

En snæversynet lovgivning, der først og fremmest plejede mænds interesser, det var, hvad det var. Altid skulle man springe over, hvor gærdet var lavest. Altid skortede det på bevillinger. Det gjorde det også, da vi fik loven om svangerskabsafbrydelse af 13. juni 1973. At der var adskillige kvinder, som var med til at provokere den lov frem, er sådan set forståeligt, men ikke desto mindre sørgeligt. De lod sig narre, samtidig med at de priste sig lykkelige over noget, som de kaldte råderet over egen krop. Hvad er det for noget? Hvis det skal føles som et privilegium at få lov til at slå sit ufødte barn ihjel, så er jeg ikke længere kvinde, jeg er intet, jeg ville føle mig som en nar, hvis jeg hoppede på den galej. Råderetten har i adskillige tilfælde

vist sig at være noget helt andet, nemlig pression.

Selv om det er en kendsgerning, at man altid har været to om det, så er det lige så meget en kendsgerning, at hovedansvaret af gode grunde altid er blevet lagt på kvinden; hun har haft sværest ved at løbe fra det. Kunne hun ikke regne med manden privat, så kunne hun altså heller ikke regne med ham, når det gjaldt svangerskabslovgivningen. Det har givet mange tragiske skæbner.

I dag er vi blevet beriget med svangerskabsforebyggende midler; atter er det kvinderne, som må holde for. Da p-pillerne blev opfundet, var det kvinderne, som skulle have dem, og sådan kan jeg blive ved.

Det er helt klart, at vi primært må sætte ind for at undgå uønskede svangerskaber, men det er på tide, at også mænd bliver sig deres del af ansvaret bevidst. Jeg mener, at svangerskabsforebyggende midler må kunne erhverves gratis, i det mindste af folk under en vis indtægtsgrænse.

Det er den første forudsætning for at kunne vedtage kristeligt folkepartis lovforslag. En anden er, at ingen, som er i social nød eller frygter at komme det, skal være henvist til at søge abort som fortvivlet udvej. Det vil være nødvendigt med en form for statsgaranti. Kan vi opfylde disse betingelser — jeg har ikke til dato set det — da vil jeg gerne være med til at afskaffe den lov, vi fik indført i 1973. Jeg græd den dag, den blev vedtaget, følte, at nu var der ikke længere respekt for noget som helst i denne verden. Alligevel kan jeg ikke gå ind for kristeligt folkepartis lovforslag, sådan som det fremtræder her.

(Kort bemærkning).

Johan Nielsen (S):

Jeg vil blot oplyse, at det er en gang på gang i denne sal slået fast af forskellige formænd, at ordene „hykleri“ eller „farisæisme“ ikke må bruges fra dette høje tings talerstol.

For øvrigt vil jeg i dette tilfælde følge min samvittigheds stemme, og den turde være kendt af alle danske, som har fulgt med i denne debat.

Vestergaard Eriksen (FU):

Vedrørende fri abort står jeg klart på mit

[Vestergaard Eriksen.]

synspunkt, at det har jeg altid været imod, og det er jeg fortsat.

Da vi fik svangerskabsloven sidste år, sagde jeg til mig selv, at det var en vis nedbrydning af den danske moral, der på dette tidspunkt skete med den lov. Men det er jo desværre ikke første gang, at man kan gå så vidt i dette høje ting.

Jeg vil gerne have lov til at forbavses noget over regeringspartiets indstilling. Det var imod loven sidste år, men alligevel vil man beholde den eller være med til at beholde den. Jeg må sige, at det er altså lige det, der er stik imod min opfattelse, når man sidder her som valgt i det høje ting, at man stemmer imod sin overbevisning; det må være en helt fejl opfattelse.

Rent personlig vil jeg støtte kristeligt folkepartis lovforslag, selv om der er visse ting, jeg måske godt kunne tænke mig ændret på forskellige områder.

Jeg vil gerne lige også i den forbindelse sige til fru Inge Fischer Møller, der udtalte, at en kvinde ikke bør føde et barn, hun ikke ønsker, at det bør en kvinde efter min opfattelse tænke på 9 måneder før.

Poulsgaard (FP):

Hr. Gede har talt på flertallet af fremskridtspartiets gruppes vegne. Jeg vil gerne tale på mindretallets vegne; vi er 6-7 stykker.

Jeg vil gerne sige tak til kristeligt folkeparti, fordi man fremkommer med dette lovforslag. Det er muligt, at det er lige skrapt nok på enkelte punkter, men stort set kan vi gå ind for det. Vi mener, at frihed under ansvar også må gælde i dette tilfælde.

Fru Inge Fischer Møller udtalte, at hun ikke kan forstå, at kristeligt folkeparti kan gå ind for dødsstraf og samtidig vil beskytte de ufødte børn. Dét må jeg sige, at jeg har lidt af den samme opfattelse. Jeg ved godt, det var en ekstraordinær situation med tilbagevirkende kraft for de dér dødsstraffe, men respekten for liv må gælde under alle former, og vi er en kristen nation.

Nu hører vi her, at denne lovgivning går helt tilbage til 1937. Men hvis den lov, der blev vedtaget sidste år, var vedtaget i 1920, hvor mange af dem, der sidder her i salen, havde så været til stede, af gode grunde?

Det var noget at tænke på. Vi ved, at sådan én som H. C. Andersen, vi ved, at hvad hedder han, den store komponist Mozart var det vist, heller ikke var blevet født. Vi er da ovre den debat om al den sociale forargelse og over, at vi er sådan et fattigt land og alt det dér, de socialt svage. Vi er da ovre den debat.

Der er mange børn, der er uønsket, inden de kommer, det er rigtigt, men der er ikke mange børn, der er uønsket, når først de er født. Vi ved, at danske forældre står i kø for at få børn fra Korea og andre steder. Det er da i orden, at de kan få det, men der var også muligheder for, at de, hvis de skulle være så uønskede børn, kunne komme i pleje i danske hjem, der ville tage sig af dem, så den plade synes jeg godt man kunne tage af grammofoenen.

Fru Gerda Møller er ked af, at hele debatten blusser op igen. Jeg synes, at det er godt, at debatten blusser op igen. Men jeg synes nok, at det er sørgeligt, at det i et folketing, der nu har en dominans af folk, der går ind for det bestående samfund, i det hele taget skulle være vanskeligt at samle et flertal for så ganske fornuftigt et forslag, når vi ser bort fra visse ting, der skulle ændres i det.

Det var hr. Brusvang, der var så sikker på, at hvis kvinden kunne bestemme det, så havde vi haft fri abort for 100 år siden. Jeg ved ikke, hvilke kredse hr. Brusvang færdes i, men i de kredse, jeg færdes i, er kvinden lige så stor en modstander af den abortlovgivning, som mænd er.

Ja, det er faktisk også et svar til fru Ebba Strange, der mente, at det var en lykke, at vi fik den abortlov. Nej, det var en ulykke for landet, og det var vel også en af grundene til, at kristeligt folkeparti fik den tilslutning, det fik, netop fordi de borgerlige partier i uhyggelig grad har misrøgtet det, som vælgerne har sat dem herind til.

Jeg vil med disse ord varmt anbefale, at man støtter kristeligt folkepartis lovforslag.

Burgdorf (KF):

Også jeg personlig er modstander af loven om fri abort. Det er der flere i mit parti der er, og derfor hilser jeg også med glæde de initiativer, der kommer til at ændre dette. Men jeg må jo sige, at jeg ville have sat pris

[Burgdorf.]

på, om det havde været en tilbageførelse til loven af 1956, der var tale om. Det er det ikke; jeg tror, at det ville have vundet lidt mere gehør.

Vi var et par stykker i mit parti, hr. Adam Møller og jeg selv, som tog initiativ til, på tværs af partierne, her i januar måned efter det nye folketings samling, at se, om ikke vi på tværpolitisk basis kunne finde et flertal for at få ændret denne lovgivning. Det lod sig ikke gøre, og derfor er jeg, hvad skal jeg sige, ængstelig for, at man også nu vil få vanskeligheder med at finde et flertal. Det er muligt, at kristeligt folkeparti kan fremføre så mange argumenter, hvad jeg ikke formåede dengang, at lovforslaget kan vedtages, og det skulle kun glæde mig.

Poul Boeg (CD):

Som mit partis ordfører, hr. Brusvang, gjorde opmærksom på, er der en vis delt mening i centrum-demokraternes gruppe om spørgsmålet om fri abort. Hr. Brusvang nævnte jo, at hr. Iversen og jeg havde en noget anden indstilling, og min partifælle hr. Iversen har bedt mig om også på hans vegne at gøre rede for vor holdning. Jeg kan dertil føje, at der er et par medlemmer af gruppen, der endnu ikke helt har taget endelig stilling. På den anden side vil jeg også sige, at den forskel i opfattelse, der er inden for centrum-demokraterne, nok ikke er den helt store og den helt fundamentale, i hvert fald sådan at forstå, at det jo netop af hr. Brusvang på partiets vegne blev fremhævet, at man så med fuld sympati på den etik, der lå i dette lovforslag. Jeg kan da også på partiets vegne sige, at vi klart tager afstand fra, at man om et sådant forslag anvender dette udtryk, at det skulle være hykleri, et udtryk, som efter min opfattelse næppe hører hjemme i en debat som denne.

På den ene side må jeg sige, at når vi er nogle, der indtager en lidt anden holdning, så er det ikke udtryk for en ubetinget tilslutning til forslaget, sådan som det foreligger. Vi er enige i det grundsynspunkt; at man ikke bør have fri abort, og det er vi enige i, fordi der jo her er tale om en livsholdning og et menneskesyn.

På den anden side mener vi også, at det forslag, der her foreligger, er for restriktivt

igen. Jeg kan her slutte mig til de udtalelser, vi har hørt, bl. a. fra forskellige talere på venstres og konservatives vegne, der jo netop gik ud på, at uanset den holdning, de tidligere havde indtaget, kunne de ikke gå ind for dette forslag. Jeg havde altså mere sympati for det forslag om ændring af lov om svangerskabsafbrydelse, som kristeligt folkeparti fremsatte, og som vi drøftede her i tinget den 26. april i år. Vi mener eksempelvis ikke, at det ville være rigtigt at skru holdningen og udviklingen så langt tilbage, at man forlod princippet om den sociale indikation. Vi mener samtidig, at samfundet har udviklet sig på en sådan måde, at behovet for at anvende en sådan regel ikke ville være særlig stort.

Det hovedargument, der jo altid anføres til støtte for den frie abort, er jo dette med kvindens selvbestemmelsesret. Heroverfor vil jeg gerne påpege en anden ting, og det er, at den frie abort jo også kan misbruges som pression over for den gravide kvinde. En af de ting, som jeg har imod den, er, at den indebærer en risiko for, at der breder sig en, skal vi sige du-kan-jo-bare-få-det-fjer-net-mentalitet, og det er ikke noget, jeg fantaserer mig til. Jeg kan godt nævne, at min kone engang, da hun var på hospital i forbindelse med en fødsel, lå på stue med en anden fødende kvinde, en ung enlig mor, der netop fortalte min kone, at hun havde været i den situation, at faderen havde lagt meget stærkt pres på hende for at gennemføre en abort. Han ville ikke gifte sig med hende. Han ville ikke flytte sammen med hende, han ville ikke have noget med barnet at gøre. Hun havde altså modstået denne pression, men man kan jo nok rejse det spørgsmål: hvor mange kvinder har det fornødne mod og de fornødne fysiske muligheder for at modstå et sådant pres, og er det til syvende og sidst i kvindens interesse? Der er dog altså også andre synsvinkler end dem, der her er blevet fremdraget.

Må jeg afslutningsvis nævne, at efter hr. Iversens og min opfattelse er der også noget vist paradoksalt i, at man netop i denne tid skal have fri abort, fordi det, der kan tale for det, det sociale, det økonomiske og det tekniske jo netop er områder, hvor der har været en meget stærk fremgang, der skulle gøre behovet mindre.

Ordføreren for forslagsstillerne (*Inge Krogh*) (KrF):

Jeg siger tak til justitsministeren, tak til socialministeren og tak til ordførerne for den interesse, man har vist vort forslag. Der er mange, der har taget ordet uden for ordførernes rækker; det siger jeg tak for.

Da vi i sidste folketingsår fremsatte lovforslaget om rådgivning for kvinder, blev vi fra socialdemokratisk side bebøjet, at vi havde foretaget en faneflugt ved ikke at komme frem med en helt ny svangerskabslov. Det har vi også hørt andre steder fra. Det er dog ikke derfor, vi kommer frem med forslag til en helt ny svangerskabslov nu, men fordi vi føler, at det er en nødvendighed.

Der har været talt noget om, at vi ikke tror, det vil gå igennem her i tinget, og det kan måske være rigtigt, at vores bedømmelse er den. Men jeg synes dog, der er kommet så mange synspunkter frem her, at det i hvert fald viser, at man har interessen for dette. Det er noget dybt tragisk, dette, at vi i løbet af et års tid dræber mellem 25.000 og 30.000 mennesker. Det må berøre os alle, herunder alle der sidder her i salen. Jeg tror, der er et ønske om at få et sådant forslag bragt frem, ikke bare blandt kristeligt folkepartis vælgerskare, men langt ud over den skare.

Da vi behandlede forslaget om rådgivning, omtalte jeg den store stigning i abortantallet, der var i oktober kvartal. Det var de tal, jeg havde på det tidspunkt. Dengang anførte justitsministeren, at man kunne ikke uddrage noget af disse tal, for der var gået for kort tid, efter at loven om fri abort var trådt i kraft. Der var på det tidspunkt en meget stor stigning. Nu er der kommet yderligere stigning, der er gået længere tid, der er gået et år, siden loven blev vedtaget, og man kan vel nok regne mere med tallene nu. Det blev af justitsministeren bl. a. fremført, at man ikke kunne regne med tallet for oktober kvartal på grund af, at kvinder kom tidligere til svangerskabsafbrydelse, end de havde gjort før. Der er fremkommet tal i Ugeskrift for Læger for januar kvartal. De viser en stigning. Der er næsten 6.000, som det også er anført af en af ordførerne, i januar kvartal, hvilket er en stigning på 25 pct. fra oktober kvartal og en stigning på 70

pct. fra året 1972-73. Der er fremkommet tal for april kvartal. De viser ikke nogen stigning, det er nogenlunde det samme som i januar kvartal. Men i juli kvartal er der igen en stigning. Jeg har lige fået tallene til morgen. Det er i hvert fald 6.500, og man må regne med, at en hel del af indberetningerne ikke er kommet ind endnu. Man må regne med, at det i hvert fald er en stigning i forhold til det forudgående kvartal på 11-12 pct., så vidt jeg kan skønne, men som sagt plejer en hel del af indberetningerne og tallene at komme ret sent ind til sundhedsstyrelsen.

Nu er det sagt bl. a. fra socialdemokratisk side, at man kan ikke regne med disse tal, idet der normalt ville have været en hel del illegale aborter, hvis man havde bevaret den tidligere retstilstand. Det er meget svært. Man har aldrig nogen sinde vidst, hvor mange illegale aborter vi havde her i landet, i øvrigt. Men hvis man undersøger de illegale aborter — jeg ved ikke, om der er nogen egentlig undersøgelse af dem, for det var jo kriminelt, så man kunne ikke lave undersøgelser af dem — vil man se, at det var i hvert fald sociale forhold, dybt tragiske sociale forhold, der gjorde, at kvinder fik foretaget illegal abort. Man må også tænke på, at dengang havde man ikke den lette adgang til svangerskabsforebyggende midler, som man har nu. Der er ikke nogen grund til at formode, at antallet af illegale aborter ville være på samme stadiet som tidligere.

Det er anført i mine bemærkninger til lovforslaget, at det ikke så meget er dybtgående sociale kvaler, der bevirker, at kvinder nu søger fri abort, og jeg har brugt ordet bekvemmelighedsgrunde. Det er fremgået af talrige samtaler med overlæger på gynækologiske afdelinger og kirurgiske afdelinger ude over landet, at man har ikke indtryk af, at årsagen er dybere sociale kvaler. Her fra København og Københavns omegn har jeg endda hørt, at det var, fordi man ville gennemføre f. eks. sin rejse til Mallorca. Man vil ikke tro det, men vi hørte det også i retsudvalget, da vi havde en professor til samråd dér.

Jeg tror, fru Ebba Strange må have taget fejl, da hun nævnede, at jeg sagde, abort blev brugt som prævention af bekvemmelig-

[Inge Krogh.]

hedsgrunde. Det har jeg ikke skrevet, men det står lige i linjen under, at den frie abort måske bruges som prævention.

Det er ikke muligt at få godtgjort, hvor mange der får foretaget mere end én abort i løbet af et år. Det er muligt, sundhedsstyrelsen, hvis den fik det pålagt, kunne gøre det op, men det er svært. Ude i amterne er det som regel sådan, at man kan få foretaget fri abort på forskellige sygehuse, så man er ikke klar over, hvornår en kvinde har fået foretaget mere end én abort. Men jeg har i hvert fald hørt fra adskillige sygehuse, at en kvinde både to og tre gange i løbet af dette år har fået foretaget abort. Jeg tror, det giver en hel del psykiske forandringer.

Vi fremsætter selvfølgelig dette forslag af hensyn til kvinden. Hun lider under dette, og som det også er blevet fremført af hr. Poul Boeg, så kan en kvinde blive presset til en abort.

Man har bebrejdet os, at vi griber meget langt tilbage, og at vi ikke engang har taget genetiske årsager med. Det er da også noget, der har voldt mig en del kvaler. Jeg har selvfølgelig i mit arbejde inden for åndssvageforsorgen netop arbejdet en del med genetikken og diagnostikken hos fosteret. Med formandens tilladelse vil jeg slutte med et citat fra en artikel i Ugeskrift for Læger, Meddelelser fra Dansk Medicinsk Selskab, nr. 5, 1974, af Jan Mohr, der er dr. med. og professor ved Københavns universitet:

„Abortsagen, med bevægelse i retning af friere abort, giver et nyligt slående eksempel på dybtgående og hurtig forandring af etiske normer. Den grænse for abort, der nu regnes med i Amerika og visse andre lande, ligger meget nær grænsen for præmatur“ — for tidlig — „fødsel. Flere af de amerikanske forskere, der har været pionerer, når det gælder prænatal diagnose“ — diagnosen hos fosteret — „har faktisk overvejet, om det ville være ønskeligt og forsvarligt at indføre en forældreret til neonatal eutanasi“ — eutanasi omkring fødslen — „i tilfælde, hvor

den nyfødte er alvorligt misdannet eller defekt på anden måde.“

Det vil sige, at man altså er gået videre nu. Nu dræber man ikke blot fosteret, men også det levende barn, der er misdannet. Her må jeg igen sige: hvad kan det næste blive?

Kirsten Jacobsen (FP):

Det er jo en meget interessant debat, vi her har siddet og overværet. Nu synes jeg ikke, man skal sidde og moralisere på andre menneskers bekostning, og det vil jeg også afholde mig fra at gøre her. Men jeg synes, at hvis man indrømmer sig selv en frihed, så bør man rent faktisk også indrømme sin nabo nøjagtig den samme frihed. Det er der visse mennesker, der ikke rigtig har forstået dybden af, men jeg vil håbe, det efterhånden går op for dem.

Min partifælle hr. Poulsgaard snakkede om, at vores nuværende abortlov havde været en ulykke for landet. Jeg er ikke enig med hr. Poulsgaard, men skulle hr. Poulsgaard have ret, så vil jeg dog ikke undlade at gøre opmærksom på, at vor nuværende abortlov i hvert fald har været til uhyre gavn for kvinderne og de ufødte børn, som ellers ville have vokset op under meget urimelige betingelser. Så er det et spørgsmål, hvad man i denne sag bør sætte højest. Det skal jeg undlade at kommentere.

Det har altid været således, at det er lettere at opdrage andres børn end sine egne. Det er nok årsagen til, at denne sag altid bliver debatteret kraftigst af mænd og ældre kvinder. Jeg vil kun komme med én konkret bemærkning til det foreliggende lovforslag, og den vedrører den strafferamme, som kristeligt folkeparti har foreslået, nemlig at strafferrammen skulle være 2 år for læger, mens den for andre personer skulle være 4 år. Hvis man overtræder en gældende lov, så bør strafferrammen efter min mening være ens for alle personer, selv for læger. Jeg tror ikke, at det skyldes, at det er fru Inge

[Kirsten Jacobsen.]

Krogh, der har fremsat forslaget, men jeg vil blot gøre opmærksom på det, og jeg vil i hvert fald i udvalget komme ind på det.

Jeg vil gerne slutte mit korte indlæg med at citere, hvad formanden for kristeligt folkeparti, hr. Jens Møller, sagde, da vi i sidste samling debatterede dette spørgsmål. Han sagde, at kristeligt folkeparti var så realistiske, så de havde indset det umulige i at begrænse retten til fri abort. Jeg håber, kristeligt folkeparti stadig væk er så realistiske.

Poul Dam (SF):

Der er visse ting i denne debat, der er meget mærkelige. Det er først og fremmest dette, at der her gentages en række argumenter og derefter siges noget imod dem, uden at vedkommende har opdaget, at det er argumenter, der er taget af bordet for mange år siden. Der er ikke noget alvorligt menneske, der har talt om kvindens selvbestemmelsesret på den måde, som hr. Poul Boeg refererede det, i mange år. Man har derimod talt om noget helt andet, nemlig at det var uværdigt, at andre mennesker skulle bestemme, om kvinder skulle have abort, at nogle kontorfolk, nogle læger eller nogle socialrådgivere skulle bestemme det, og at man derved tog ansvaret fra dem, der først var udsat for risikoen ved det.

Hr. Poul Boeg talte om, at når han var imod fri abort, så var det udtryk for livsholdning og menneskesyn, og derfor ville han gerne lave et kompromis. Det er naturligvis også en livsholdning og et menneskesyn og vel egentlig typisk for det parti, hr. Poul Boeg tilhører.

Hr. Poulsaard nævnte, at det var en ulykke, at vi fik den vidtgående adgang til fri abort, og nævnte i den forbindelse, at vi som følge heraf fik kristeligt folkeparti. Denne konklusion kan jeg godt tilslutte mig.

Det er en fri ret for medlemmer af dette ting at demonstrere deres grænseløse menneskeforagt, sådan som fru Inge Krogh gjorde det, da hun i fuldt alvor påstod, at kvinder gik hen og fik fri abort af hensyn til en rejse til Mallorca. Jeg har aldrig hørt noget lignende, og jeg må sige, at når dette kommer fra et parti, der tillader sig at kalde sig kristeligt folkeparti, så er det i betænkelig modstrid med blasfemiparagraffen.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Det skal ikke være noget langt indlæg. Mange synspunkter er kommet frem her, og beskyldninger har røget imod hinanden; man kan vel nok tillægge hinanden forskellige motiver. Vi er mange i kristeligt folkeparti, der virkelig mener det alvorligt, når vi mener, at de ufødte har ret til livet. Det er fra visse partier herinde sagt meget klart i forbindelse med mange, mange lovforslag; hvordan man kæmper for de svage i samfundet. Er der noget, der er mere svagt end et ufødt barn? Det kan godt nok ikke give en stemme engang, når vi tager det væk, men alligevel.

Jeg mener, at vi bør hver især overveje, hvad det er, vi gør. Vi tillader mord — ja, vi bruger mange finere udtryk for det.

På den anden side vil jeg også sige, at så må vi også gøre os klart, at vi må betale prisen for, at det barn skal vokse op. Det har lydt fra forskellige sider i dag, at det er kvinden, der alene skal bestemme. Skal hun alene også stå med ansvaret for det, hun har gjort? Måske er det samfundets skyld, at hun har taget den beslutning, hun har. Derfor må vi alle uanset alder og uanset køn sige: dette er noget dybt alvorligt, som vi ikke bare kan slå af bordet med det samme, men som vi skal gå hen og tænke grundigt over. Jeg håber, vi alle sammen kan være med til at sikre det ufødte barn, også igennem dette lovforslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Inge Krogh) (KrF):

Der var blot en lille bemærkning til fru Hanne Reintoft, som bebrejdede kristeligt folkeparti, at det altid var imod sociale forbedringer, og blandt andet nævnte børnetilskud. Jeg tror ikke, fru Hanne Reintoft har læst aviser i den senere tid, hvor der netop har været en meget stærk debat om, at vi forsøger at få børnetilskuddene indtægtsreguleret, blandt andet.

Jeg har fremsat forslaget sammen med forslag om forandringer i adoptionsloven og en udvidelse af barselhvilen. Det er et forslag, som fru Hanne Reintoft havde fremme i sidste omgang, og det bliver behandlet her i tinget om 14 dage.

Angående dette, at jeg har nævnt en rejse til Mallorca som årsag til, at man havde fået abort, vil jeg blot sige, at det er ikke noget,

[Inge Krogh.]

Jeg i min vildeste fantasi selv kunne have fundet på, og jeg tror heller ikke, at andre fra kristeligt folkeparti havde kunnet finde på det. Det er en klar oplysning, som jeg har fået af en overlæge på en gynækologisk afdeling i Københavns nærhed.

Poul Boeg (CD):

Jeg vil gerne takke hr. Poul Dam for den venlige belæring, han gav mig om, hvordan jeg skal argumentere, og hvilke synspunkter jeg skal inddrage i min argumentation. Jeg håber, at det ærede medlem ikke tager mig det ilde op, hvis jeg foretrækker selv at bestemme dette. Derudover vil jeg gerne sige, at på baggrund af det, som denne sag drejer sig om, var jeg rystet over i form og indhold at høre den nedvurdering, som socialistisk folkeparti på denne måde foretog af det foreliggende forslag.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg har ikke været tilhænger af, at man skulle skære ned på børnetilskuddene, men har erkendt, at det kunne være nødvendigt i den økonomiske situation. Mig bekendt har kristeligt folkeparti også tilsluttet sig det forlig, som går ud på, at man skal spare 800 mill. kr. på børnetilskuddene, og uanset om man gør disse penge indtægtsregulerede eller ej, så bliver det en nedskæring på børnetilskuddene. Jeg er ikke tilhænger af den, og jeg beklager den også, men man kan ikke rende fra sine ord på den måde, som fru Inge Krogh vil gøre her.

Når fru Inge Krogh har fået en oplysning af en overlæge om, at der er en kvinde, der har fået foretaget et abortindgreb, fordi hun hellere ville have en rejse til Mallorca, vil jeg spørge, om den overlæge egentlig ikke har overtrådt sin tavshedspligt. Det har han, så vidt jeg kan se.

Hr. Poul Boeg vil jeg gerne spørge, om han normalt, når han tager stilling til lovforslag herinde, blot baserer den på enkelte personers bemærkninger, eller om han prøver på at anlægge et bredere syn. Den tale, han holdt, tyder på, at han retter sig efter bare en enkelt person, og ikke ser på, at der kan også være andre personer, der er kommet i pressede situationer — og i høj grad ville være kommet i det, hvis de havde gennemført svangerskabet.

Hr. Poul Boeg sagde, at netop i dag, hvor vi har så mange sociale, økonomiske og tekniske fremskridt, skulle det ikke være nødvendigt. Ved hr. Poul Boeg ikke, at det største problem i denne verden er befolkningstilvæksten?

Eva Gredal (S):

Fru Lone Dybkjær var inde på noget af det, jeg ville spørge om, men jeg vil gerne gentage spørgsmålet, og jeg vil gerne have et svar fra fru Inge Krogh. Er kristeligt folkeparti ikke deltager i det forlig, som siger, at ca. 1 mia kr. skal spares på børnetilskuddene? Jeg synes, det er lidt af en hyklerisk optræden, når man taler om, at man vil ikke gå ind på besparelser på børnetilskudsområdet. Det har man gjort.

Hanne Reintoft (DKP):

Nu er jeg tilfældigvis selv socialrådgiver på netop gynækologisk afdeling på Københavns amtssygehus, og jeg vil gerne fortælle fru Inge Krogh, at vi for længe siden har opgivet at tage social anamnese inden de abortindgreb; man vil ikke belaste kvinden med det, og der er ikke tid til det, så sociale oplysninger af den art kan kun hvile på ganske almindelig frokoststuekonversation, i hvert fald ikke på direkte patientmateriale, for vi udspørger dem ikke.

(Kort bemærkning).

Poul Boeg (CD):

Fru Lone Dybkjær var så venlig at rette et spørgsmål til mig, nemlig om, hvad der var grundlaget for min holdning. Dertil vil jeg gerne svare, at hun naturligvis har ret i sin formodning om, at jeg træffer mine beslutninger og indtager min holdning på et bredt grundlag, på det bredest mulige grundlag. Når jeg nævnte et eksempel, så var det netop kun et eksempel, specielt for at tilkendegive, at der ikke var tale om nogen som helst form for skrivebordsfantasi fra min side, men det var naturligvis ikke udtømmende og det eneste grundlag, jeg havde.

Dernæst gjorde fru Lone Dybkjær en bemærkning om problemet med befolkningstilvækst. Jeg er helt enig med hende i princippet. Min opfattelse er altså bare, at der er andre og bedre måder at opnå en begrænsning i befolkningstilvæksten på end ved fri abort.

Chr. Christensen (KrF):

Jeg vil gerne sige til fru Eva Gredal, at det er rigtigt, at kristeligt folkeparti har taget medansvar for landets økonomiske situation, og at man i disse forhandlinger blev stillet over for besparelser på 1 mia kr. på børnetilskudsområdet. Det må også være fru Eva Gredal bekendt, at netop kristeligt folkeparti foranledigede, at dette beløb blev nedsat til de 800 mill. kr. Det er nok også bekendt, at vi fortsat er af den opfattelse, at børnetilskuddet bør reduceres så socialt som overhovedet muligt.

Det problem, der er rejst i forbindelse med debatten her, står for mig sådan, at vi står over for den kendsgerning, at vi i Danmark i dag i virkeligheden afliver hvert fjerde af vore ufødte børn.

Forslaget her ønsker jeg efter min bedste overbevisning ikke fremmet af hykleriske eller af taktiske grunde, men fordi jeg tror, et menneske er skabt af Gud og dermed også er givet livet af Gud, og jeg kan ikke se, det er rigtigt, at vi af hensyn til et andet menneskes sociale ve og vel har ret til at dræbe et barn.

Et sådant nej til at gøre dette må efterfølges af et klart ja til at ordne forholdene sådan, at en mor får størst mulig chance for at gennemføre sit svangerskab, og det betyder, at vi må tage ansvar for at støtte menneskeligt, men også økonomisk, sådan at der er et klart tilbud til en mor, så hun kan gennemføre sit svangerskab.

Der er ikke mindst fra fru Gerda Møllers side stillet det spørgsmål til kristeligt folkeparti: tror man da, at medlemmernes holdning er ændret, siden man sidst drøftede spørgsmålet? Jeg vil gerne spørge fru Gerda Møller: mener fru Gerda Møller, at det er lovforslagets hovedsigte? Mener fru Gerda Møller, at sagens kerne — vores ret til at aflive det ufødte barn — er det centrale, eller er det et spørgsmål om, hvorvidt medlemmernes holdning er ændret?

Der blev spurgt: vil kristeligt folkeparti tage ansvaret for de illegale aborter? Jeg er klar over dette store problem, men jeg vil da gerne sige, at illegale aborter er også efter min opfattelse ensbetydende med at man fratager barnet livet. Det er de legale aborter, når vi giver ret hertil, jo også.

De illegale aborter har vel nok for en stor del deres årsag i, at mulighederne i mange

tilfælde er for små for, at en mor kan gennemføre sit svangerskab. Vi fremsatte forslag sidste samling, som var begrundet i, at vi gerne ville orientere moderen så godt som overhovedet muligt om de muligheder, der forelå. Det mente tingets flertal ikke skulle gennemføres. De illegale aborter må vi tage medansvar for på den måde, at vi må gennemføre de følgeforanstaltninger, som gør det muligt, at færrest muligt skal igennem en såkaldt illegal abort. De lovforslag, der kommer til behandling om 14 dage, er jo netop følgelovene til det forslag, der behandles her.

Arne Bjerregaard (KrF):

Der er jo sagt mange smukke ord om os, og ude omkring i dette land har vi også hørt mange smukke ord som „hyklere“, „farisæere“, og hvad man nu ellers kan møde. Jeg ved ikke af, at jeg nogen sinde har brugt dette udtryk, og jeg mener også, at jeg har prøvet på at forsvare kommunisternes ret til at have en holdning, også i skolen. Jeg mener også, vi må have ret til at have en holdning uden at skulle karakteriseres som hyklere og farisæere.

Fru Inge Fischer Møller sammenligner dødsstraf i krigstilfælde og abort og siger, at det er mærkeligt, at vi ikke vil stemme for fri abort, men vil stemme for dødsstraf i krigstilfælde. Jeg skal da ærligt indrømme, at jeg stemte — det gjorde ikke hele gruppen, men jeg gjorde det — for dødsstraf i krigstilfælde ud fra den betragtning, at bl. a. fru Inge Fischer Møller ønskede dødsstraf over de små. Så kan man ikke komme og sige, at så ønsker man ikke i andre tilfælde dødsstraf. Jeg forventede dengang simpelt hen, at der ville blive et flertal imod os i dette ting, hvad angår abort, det skal jeg ærligt indrømme, og så længe man ikke på det ene punkt ønsker at respektere livet, må vi sige: så kan vi ikke være med til at indgyde folk den tro, at de samme mennesker ene er motiveret af den humanisme, som de påberåber sig her, når det drejer sig om dødsstraf i krigstilfælde. Bl. a. socialdemokratiet var med til at vedtage loven om dødsstraffen med tilbagevirkende kraft, og så kommer man i humanismens navn og siger: nu vil man langt ud i fremtiden være med til at afskaffe dødsstraffen i bestemte tilfælde. Dødsstraffen har vi i dag. Det, man

[Arne Bjerregaard.]

skal tage stilling til i dag, er, om man skal straffe nogen, som er uønskede, med døden.

Med hensyn til frihed vil jeg sige: ja, hvad er frihed? Jeg kunne næsten have lyst til at citere professor Hal Koch, der bl. a. siger:

„Frihed som dyrisk frihed er noget vrøvl, men åndens frihed, den rækker ud, også over det rent legemlige“.

Det er det sidste, som stort set er blevet diskuteret her i dag, i stedet for den etik og den, skal vi sige opløftende medmenneskelighed, som skulle være i det. Frihed, det er at leve med medmennesker, frihed, det er at forstå medmennesker, og frihed, det er med medmennesket at løfte sig op på et højere plan end det dyriske for måske, hvis jeg må sige det poetisk, i salighedens sum at stå med medmennesket i hånden mod noget, der rækker ud over denne dyriske tilværelse, som vi undertiden vil gøre den til.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Hr. Poul Boeg sagde, at der fandtes andre og bedre præventionsmetoder end fri abort. Ja, det kan vi ikke blive uenige om, det er og bliver en nødløsning, og jeg tror ikke, at nogen kvinder, der er i stand til at tage vare på sig selv, betragter fri abort som andet end en nødløsning.

Så vil jeg gerne sige til hr. Poul Boeg, at ens arbejde nu ikke bliver mindre skrivebordsagtigt af, at man har et enkelt eksempel at henvise til. Det er nu kun, hvis man går en lille smule grundigere til værks og overvejer argumenterne for og imod fri abort på en bredere måde, at man kommer ud over skrivebordsarbejdet.

Til hr. Chr. Christensen vil jeg blot stille ét spørgsmål: står kristeligt folkeparti ved deres forlig, eller gør de det ikke? Jeg synes, der her er skabt megen usikkerhed om det.

Poul Dam (SF):

Det er ganske klart, at der er ingen, der fornægter de syv ærede medlemmers ret til at have en holdning. Vi er derimod nogle, der på det bestemteste fornægter deres ret til at hævde, at denne holdning skulle have noget som helst at gøre med kristendom.

Inge Fischer Møller (S):

Det bliver endnu mere beklageligt, efter-

hånden som debatten skrider frem. Det er underligt, at kristeligt folkeparti tør fremsætte et lovforslag uden også grundigt at kende baggrunden for den nugældende lovs fremsættelse.

Man husker sikkert godt, at før vi fik den nugældende lov, var det sådan, at en kvinde kunne få foretaget svangerskabsafbrydelse inden for en periode af 16 uger. Med den nugældende lov er det nedsat til 12 uger, og når vi kan gå så kraftigt ind for at støtte bevarelsen af denne grænse, så hænger det sammen med, at det lægeligt jo er understøttet, at man indtil den 12. uge ikke kan betragte en graviditet som et egentligt menneske, fordi det ikke er så udviklet endnu, og det er ud fra det, vi fastholder.

(Kort bemærkning).

Poul Boeg (CD):

Det var blot fru Lone Dybkjærs sidste indlæg, der kalder mig op igen. Det var til dels rettet til mig, og derfor vil jeg gerne supplere med at give en oplysning, som jeg gav her i tinget allerede den 26. april, og fru Lone Dybkjær kan, hvis hun er interesseret, læse om den i sp. 5716. Den går ud på, at jeg har haft lejlighed til at drøfte dette anliggende med forskellige medarbejdere ved mødrehjælpen, herunder, kan jeg godt sige, med en særdeles højtstående embedsmand ved mødrehjælpen, men jeg har, mener jeg selv, det gode princip, at jeg ikke citerer folk ved navn, medmindre jeg får deres tilladelse, og den har jeg ikke indhentet. Jeg kunne sikkert få den, hvis det interesserer fru Lone Dybkjær. Det, som jeg erfarede i mødrehjælpen, er ganske enkelt, at det er et hyppigt forekommende fænomen, at kvinder, der får fri abort, senere fortryder det.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Inge Krogh) (KrF):

Et ganske kort svar til fru Hanne Reintoft. Det, at en overlæge siger til mig, at nogen har fået foretaget abort på grund af en rejse til Mallorca, kan ikke betragtes som brud på tavshedspligten. Jeg har ingen anelse om, hvilken kvinde det er, og al forskning må jo være baseret på, at man i hvert fald kan indhente oplysninger, men det er rigtigt, at kvinderne ikke ønsker at

[Inge Krogh.]

udtale sig om, hvorfor de ønsker at få abort. Det er, ligesom de lukker til. De fleste kvinder ønsker ikke virkelig at gå ind i problemet, og derfor kan man altså ikke løse det.

Til hr. Poul Dam vil jeg lige sige: jeg kan ikke se, at det ikke har noget med kristendom at gøre. Det må være baseret på menneskets ret til livet. Der står ikke noget i Bibelen om, at man ikke må dræbe et foster — ikke så vidt jeg ved i hvert fald — men det er vistnok, fordi man overhovedet ikke kunne tænke sig muligheden af det. Men man ser, med hvilken respekt fosteret omtales i Bibelen, i Det gamle Testamente og i Det ny Testamente. I Det ny Testamente kan vi f. eks. tænke på Mariæ Bebudelse og samtalen mellem Elisabeth og Maria. Her var i hvert fald en meget stor respekt for fosteret, der blev betragtet som et levende væsen.

Birgit Busk (U):

Det sidste, fru Inge Fischer Møller kom med, må være et postulat, der står helt for hendes egen regning. End ikke lægevidenskaben kan blive enig om, hvornår der er et barn, og hvornår der ikke er, om der er ved 12 uger eller ved 16 uger eller ved 9 måneder.

Chr. Christensen (KrF):

Nu er der jo trukket mange aspekter ind i denne debat, men jeg vil da gerne svare direkte på det spørgsmål, som fru Lone Dybkjær stillede mig: står kristeligt folkeparti ved forliget?

Jeg vil gerne sige, at den aftale, kristeligt folkeparti har indgået sammen med fem andre partier, lyder på, at der skal spares 800 mill. kr. på børnetilskuddene. I et af aftalens punkter står der, at det kan ske ved en indtægtsregulering, det kan ske ved nedsættelse af tilskuddet til det første barn, og det kan ske ved nedsættelse af dyrtidsreguleringen. De seks partier var enige om at bede socialministeriet om at komme med et udspil for om muligt at kunne få bedre lønninger frem. Der er kommet et udspil. Det er det, der har været debatteret. I det øjeblik, de seks partier kan skabe enighed om, at udspillene er bedre, og om at gennemføre nogle af dem, må vi fortolke forliget sådan, at så står vi selvfølgelig alle seks fast på det,

vi én gang har indgået forlig om. Der står indtægtsregulering. Det må være rimeligt, at når kristeligt folkeparti føler, at den nuværende skitsering, der er kommet frem, ikke tilgodeser den sociale fordeling af børnetilskuddene, som vi mener må være rimelig, så må vi sige, at vi står fast på det, vi er blevet enige om.

Justitsministeren (Nathalie Lind):

Når man har fulgt denne debat og hørt indlæggene, så må jeg egentlig sige, at det indlæg, som hr. Chr. Christensen kom med fra kristeligt folkepartis side, er forståeligt. Man tager den holdning ud fra en etisk vurdering, at fosteret under så at sige alle vilkår — der er kun taget to undtagelser med — har ret til livet.

Jeg vil gerne her have lov at sige, at jeg mener, det er lovlig forenklet. Jeg mener — og det har været venstres opfattelse, i hvert fald flertallet i vores gruppes opfattelse — at der må ske en sammenstilling, en afvejning både af moderens, barnets og af faderens situation.

Jeg tror, og det er derfor, jeg tager ordet, at det, der gjorde dybest indtryk på mig, egentlig var, da man fra kristeligt folkepartis side sagde, at de illegale aborter, man før havde, ville man tage medansvaret for ved her at fremsætte et lovforslag, som går helt tilbage, som det er sagt, til de retstilstande, vi havde i 1930'erne.

Det bedrøver mig egentlig, for en stærk bevæggrund fra min side til at stemme for 1970-loven var netop at komme de illegale aborter til livs, og jeg må have lov at sige, at jeg tror, det er lovlig forenklet at tro, at man klarer alle situationer, hvor en kvinde ønsker en abort, udelukkende ved højere barseldagpenge eller længere barselferie. Aborter har vi altid kendt, de kan så være legale eller illegale, men der er intet land, hvor man alene ved et forbud har kunnet forhindre dette.

Derfor vil jeg gerne gentage, at det, der er regeringens holdning, er, at vi ud fra, hvad vi mener er en rigtig social indstilling, ikke vil kunne acceptere et lovforslag som dette, som bygger på en filosofi, som jeg kan respektere og anerkende og se det logiske i, men som alligevel bygger så udelukkende på barnets ret til livet. Her mener vi der må ske en afvejning.

Lena Pedersen (CD):

Når fru Inge Krogh taler om en stigning i de legale aborter, så vil jeg gerne have lov til at spørge direkte: har man taget i betragtning, hvor mange indlæggelser man før havde til efterbehandling af illegale aborter, og hvor en kvinde kunne få varigt men efter en sådan illegal abort?

Dernæst vil jeg gerne spørge, når fru Inge Krogh taler om mord på ufødte børn, om man så ikke kunne forestille sig, at der med hensyn til et uønsket barn, der kommer til verden og tilbringer sin meste tid på institution, kunne blive tale om psykisk mord på et født barn.

(Kort bemærkning).

Chr. Christensen (KrF):

Den skal også blive meget kort. Den skal være til socialministeren. Hvis mine udtalelser om, at vi må tage medansvar for de illegale aborter, er blevet opfattet sådan, at vi accepterer dem, så har jeg udtrykt mig forkert. Når jeg sagde, vi må tage medansvar for de illegale aborter, er det ud fra den betragtning, at vi må tage det sociale medansvar for de forhold, der har ført til, at kvinder har måttet gå den vej. Det var derfor, jeg påpegede, at vores ansvar, når der er sagt et nej til fri abort, må være at efterfølge det med et ja netop til at ordne disse sociale forhold, sådan at vi ad den vej får nedbragt de illegale aborter.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Inge Krogh) (KrF):

Det er et direkte svar til fru Lena Pedersen, der spørger, om vi har medtaget, hvad der kan have været af men efter illegale aborter. Jeg vil sige, det er vist umuligt, der findes ikke statistikker over dette, og der findes heller ikke statistikker over, hvilke men en legal abort har givet. Det er vistnok sådan, at forskere har vejet tilbage for det, bl. a. fordi man kommer til at rippe op i noget, som måske kan føre kvinden langt ud psykisk. Det er vel nok derfor, der ikke er nogen undersøgelser over det.

Når fru Lena Pedersen taler om, at vi skaber institutionsbørn, så må jeg sige, at det netop er derfor, vi har fremsat det forslag om ændring af adoptionsloven, som bli-

ver behandlet om 14 dage her i tinget, og som går ud på, at hvis et barn forsømmes, ikke besøges på en institution, må det inden for et vist tidsrum kunne bortadopteres uden forældrenes samtykke. Vi mener, det er barnets tarv, man her taler om.

Eva Gredal (S):

Jeg accepterer, at kristeligt folkeparti har den holdning til den lovgivning, vi debatterer her, som det har, men hr. Chr. Christensen sagde imidlertid også, at kristeligt folkeparti ville hjælpe moderen og barnet efter fødslen, og sagde bl. a., at vi om 14 dage skulle diskutere et lovforslag af denne art. Jeg går ud fra, at det er spørgsmålet om forlængelse af barselhvileperioden med yderligere betaling af dagpenge, og i den forbindelse vil jeg gerne vide, om hr. Chr. Christensen gennem det økonomiske forlig har sikkerhed for, at der er nogen som helst mulighed for, at dette i øvrigt fornuftige lovforslag går igennem. Vil man drage konsekvenserne af alt det, man har sagt her i dag, så må man også gennem det økonomiske forlig have sikret sig, at lovforslag af denne art, som gavner moderen og barnet efter fødslen, har mulighed for at gå igennem. Har regeringen og de øvrige forligspartier sagt ja til, at denne lovgivning vil blive gennemført med de udgifter, der er forbundet hermed?

(Kort bemærkning).

Chr. Christensen (KrF):

De lovforslag, vi skal drøfte om 14 dage, er ikke af kristeligt folkeparti på forhånd gennemdrøftet med andre partier. Men jeg vil gerne sige, at i disse lovforslag ligger der kun en af de veje, man kan gå, og det er det, der kommer her med barselorlov. Men der kommer forslag om andre veje, vi også må gå for at kunne følge op med den hjælp, der skal til.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

[Anden næstformand.]

Der er ikke mere på dagsordenen.

Fra medlem af folketinget *Jørgen Peder Hansen* har jeg modtaget meddelelse om, at han som følge af deltagelse i FN's generalforsamling ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv fra og med den 13. november samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af skattekontrolloven. (Ændringer vedrørende selvangivelsen). Eksemplarer vil blive omdelt.

Med skrivelse af 31. oktober d. å. har handelsministeren under henvisning til bestemmelserne i § 19, stk. 2, i lov nr. 102 af 31. marts 1955 om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger fremsendt monopoltilsynets beretning over virksomheden i 1973. Endvidere fremsendes den tilsvarende beretning fra tilsynet med banker og sparekasser for 1973 samt beretning fra forsikringsrådet for 1973. Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Boligudvalget (1/11 74):

Udtræder: Bay
Ny stedf.: Bach

Det politisk-økonomiske udvalg (1/11 74):

Udtræder: Anker Jørgensen
Nyt medlem: Erling Dinesen

Arbejdsmarkedsudvalget (1/11 74):

Udtræder: Dagmar Andreassen
Ny stedf.: Ingomar Petersen

Skatte- og afgiftsudvalget (1/11 74):

Udtræder: Børge Johansen
Nyt medlem: Poul Boeg
Udtræder: Poul Boeg
Ny stedf.: Prehn.

Folketingets næste møde afholdes onsdag den 13. november kl. 13.

Dagsordenen blev efter omtrykning følgende:

1) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmedlem Helle Degn.*

2) *Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Helle Degn.*

3) *Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.*

4) *Spørgsmål til ministrene.*

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ophævelse af lov om en kartoffelmelsordning.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af skattekontrolloven. (Ændringer vedrørende selvangivelsen).

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ophævelse af lov om særlig indkomstskat m. v. [af Ove Jensen m. fl.].

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om afskrivninger samt varelagerloven [af Knud Jespersen m. fl.].

9) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om nedsat dyrtidsregulering for offentligt ansatte og folkevalgte [af Holten m. fl.].

10) *Første behandling af:*

Forslag til lov om afgift af elektricitet.

11) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af ligningsloven [af Erhard Jakobsen m. fl.].

12) *Valg af 21 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om lægemidler.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste anden næstformand til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 15.02.